

Vårt Laxå

EN TIDNING FÖR DIG SOM BOR I LAXÅ KOMMUN #3/2016

**Så tar vi
väl hand om
seniorerna**

Sidorna 2-9

**Företags-
raketten når
höga mål**

Sidorna 13

Framtidsfråga söker sin lösning

Det här numret av Vårt Laxå handlar bland annat om äldreomsorgen. Vi får läsa om Sven, som lovordar personalen på Ramundergården, och Elisabet, som lägger ner sin själ i arbetet som undersköterska i hemtjänsten. I vår kommun är vi bra på att ta hand om våra äldre. Det visar statistiken. De människor som finns i hemtjänst och på särskilt äldreboende är nöjda med den service och omsorg som kommunens fantastiska personal ger.

Men problem finns. De som vårdats på sjukhuset och väntar på ett boende blir kvar på korttidsboendet Gläntan längre än vad de behöver. Det beror på att kommunen inte har tillräckligt med platser på särskilt äldreboende, det vi kallar för Säbo. Därför är det nödvändigt att vi utökar antalet platser, både inom korttidsvården av äldre och på särskilt boende. Det är också dags att vidta åtgärder med anledning av den tilltagande bristen på undersköterskor. Vi måste organisera vården så att den yrkesgruppen används enligt sin kompetens. Ett nytt centralkök och en omorganisation av städning frigör undersköterskor till vården.

Läs också om barnens nya skolgård och om hur Steffanie Knospe fått fart på ruljangsen i Sockenstugan!

Bo Rudolfsson (KD) kommunstyrelsens ordförande

ÄLDREOMSORG

Utbyggd Ramundergård

Sverige satsar på äldreomsorgen. När OECD, Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, följer upp hur mycket resurser de 34 medlemsländerna lägger på de äldre kommer Sverige på andra plats efter Nederländerna.

Med den satsningen når vårt land också i topp vad gäller vårdresultatet i många mätningar och jämförelser.

De äldre är också ganska nöjda med den vård och det bemötande de får. Landets äldreboenden får betyget 71,3 av 100. Hemtjänsten får 68,2 av 100. Den absoluta majoriteten av dem som tar del av landets äldreomsorg är mycket nöjd med sin service. Det framgår av svenskt kvalitetsindex som mätt resultaten för 2015.

De äldre i Laxå kommun är ännu mer tillfreds än så med servicen. 96 procent av dem som utnyttjar äldreomsorg och hemtjänst 2015 är ganska eller mycket nöjda. En särskild fjäder i hatten får hemtjänstens personal. Här har brukarnas förtroende ökat från 93 procent 2013 till

97 procent 2014 och är 2015 så bra som det kan bli: 100 procent! Det visar statistik från kommun- och landstingsdatabasen Kolada, Sveriges Kommuner och Landsting, SKL.

Beräkningar visar också att andelen äldre i Laxå kommun ökar fram till 2030. De som är +65 år är 57 fler. Jämfört med 2015 är åldersgruppen 80 år och äldre 169 fler.

– Det här innebär att vi måste planera vår äldreomsorg enligt de befolkningsmässiga förändringarna för att behålla kvalitet och en bra resursanvändning, säger Majlill Persson, socialchef i Laxå kommun.

Redan våren 2014 gav kommunfullmäktige Majlill Persson i uppdrag att se över kostnaderna inom äldreomsorgen samt att se över behovet av platser för kommande år. Underlaget togs fram i samråd

med chefer och andra nyckelpersoner från verksamheten. I december 2015 presenterades förslaget. I februari 2016 beslutade kommunfullmäktige om en utbyggnation av Ramundergården från 32 till 64 platser.

– Det innebär att vi bygger bort den flaskhals som vi dras med nu när vi tvingas behålla personer på korttidsvårdsplatser i väntan på ett boende och som i sin tur innebär att antalet platser inte räcker till.

Färdigvårdade patienter blir kvar på sjukhuset eller så får kommunen köpa platser externt, till exempel på det privata vårdboendet Attendo Care i Örebro. Det blir dyrt för kommunen eftersom kostnaden för att vara kvar på sjukhus är 4800 kronor per dygn och person.

Situationen skärps ytterligare när vårdplaneringstiden om några år kortas vilket innebär att de färdigbehandlade patienterna ska ha en plats i hemkommunen inom tre dagar.

När Ramundergården byggs ut kan samtidigt antalet korttidsplatser fördubblas. Tanken

Majlill Persson är socialchef i Laxå kommun. Hon har lett arbetet med att utforma morgondagens äldreomsorg.

Telefonkatalog till Laxå kommuns verksamheter kan hämtas i kommunhusets entré!

Förstasidesbilden:

Emelie Bejfalk och hennes skolkamrater gillar den nya skolgården på Centralskolan. Här finns bollplaner, gungor, klätterplank och regn/solskydd som lockar ut barn och ungdomar på rasten och gör rasterna mer hälsosamma.

Vårt Laxå

Tidning utgiven av Laxå kommun

Ansvarig utgivare: Harry Lundin.

Redaktionskommitté: Anna Eriksson, Mats Fransson, Harry Lundin, Mari Selin, Hans Traav.

Produktion: Axelsson & Jansson Media AB, text och foto, EC Media AB, layout och redigering.

Tryck: Laxå Tryckeri.

Kontakt: Laxå kommun, Postgatan 2-4, 695 80 Laxå, tel: 0584-47 31 00, hemsida: www.laxa.se
Nästa nummer utkommer i februari 2017.

ska ge de gamla bättre vård

De äldre i Laxå kommun ger personalen högsta betyg.

är att organisera arbetet så att undersköterskornas kompetens bättre tas tillvara.

– Därför byggs ett centralkök på Ramundergården och sjösätts en omorganisation av städning av allmänna utrymmen. På så vis får undersköterskorna mer tid för att göra det de är utbildade för, vårda våra äldre.

Förutsättningarna ökar för förbättrad trivsel och arbetsglädje för personalen och minskad sjukfrånvaro.

– Personalen inom äldreomsorgen gör ett mycket bra arbete och lägger ner sin själ i att göra det så bra som möjligt för brukarna. Vi vill öka ”frisknärvaron” på jobbet, säger Majlill Persson.

FAKTA

Förändringar i korthet:

Utbyggnad av Ramundergården med 32 platser, enligt beslut av kommunfullmäktige i februari 2016. Ger kvalitetsförbättring och möjligheter till mer samordnade gemensamma sociala aktiviteter och innebär att brukare som annars skulle kräva mycket stora insatser av hemtjänsten kan flytta till särskilt boende. Demensvårdspplatserna utökas.

Kommunens särskilda boendeplatser* centraliseras, vilket innebär att Tivedsgården i Finnerödja och Edegården i Hasselfors fasas ut. Det finns inga politiska beslut tagna ännu vad som händer med Tivedsgården och Edegården.

Antalet korttidsvårdspplatser fördubblas då både nuvarande korttidsboendet Gläntan och

Solhöjden, som nu är demensboende, tas i anspråk.

Planeringsverktyget TES införs fullt ut inom särskilt boende.

All personal arbetar flexibelt över avdelnings- och enhetsgränser, vilket ger bättre resursutnyttjande jämfört med i dag då särskilt boende, hemtjänst och korttidsvård är fyra olika enheter.

All mat lagas i ett gemensamt centralt kök.

Undersköterskorna inriktas mer på vården av de äldre.

Besparing av en chefstjänst.

* med särskilt boende avses den boendeform som finns för de äldre som inte längre kan bo kvar i hemmet, oftast på grund av flera sjukdomstillstånd.

FAKTA

Under 2015 fick man vänta i genomsnitt 49 dagar på en plats i äldreomsorgen inom Laxå kommun. Hittills under 2016 har väntetiden ökat markant till 106 dagar i genomsnitt. Medelväntetiden för landets kommuner är 57. Snabbast är Trosa, 4 dagar, och längst tid tar det i Fagersta, 178 dagar.

I Laxå kommun är kostnaden per vårdtagare inom hemtjänsten 328 000 kr per år. Medelvärdet bland landets kommuner är 265 000 kr.

Andel förvärvsarbete i kommunen 74,4. Medelvärdet för riket är 78,5.

Familjärt och varmt hemma hos Sven

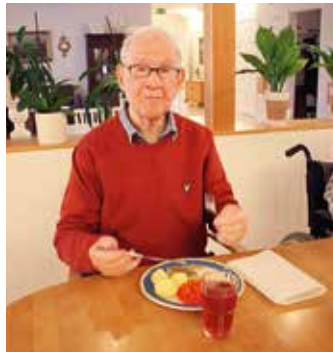
Sven Gustafsson, 91 år, har gått upp flera kilo sedan han flyttade in i Ramundergården 17A för fem månader sedan. Han njuter av maten som serveras på avdelningen och han uppskattar den tillmötesgående personalen.

– Maten har en personlig prägel, beroende på vem i personalen som serverar, det är som att vara på gourmetrestaurang!

Sven Gustafsson flyttade till Ramundergården för fem månader sedan, dels för att han hade behov på grund av sjukdom och dels för att vara nära sin svårt sjuka fru Maj-Britt. De såg fram emot att komma till ett dubbelrum tillsammans, men för tre månader sedan avled hustrun och nu bor Sven ensam kvar.

– Vi var gifta i 63 år och då har man en speciell bindning. Vi är från Eskilstuna, träffades på påskafton 1947, gifte oss 1953 och flyttade till Laxå 1959. Vi har bott i villa på Solstigen i Laxå, men flyttade till seniorboende på Ramundervägen för fem år sedan. Där bodde vi när Maj-Britt blev svårt sjuk i cancer för drygt tre år sedan. Jag vårdade henne i hemmet, men orkade till slut inte. Därför var det skönt när hon fick en plats här. Det var för ett år sedan.

Nu är han ensam kvar och ser Ramundergården som sitt nya hem. Han försöker ta en pro-

Dags för lunch på Ramundergården. Sven Gustafsson gillar menyn.

menad varje dag och deltar i aktiviteter som anordnas. Måndagar kafé med tidningsläsning och frågesport, tisdagar besök av trubadur och sittgympa på torsdagar.

– Dessutom har jag 23 fotoalbum som jag tar fram med jämna mellanrum, går igenom och minns.

God gemenskap har han även med två pensionärer,

Sven och Maj-Britt Gustafsson gifte sig 1953. Tanken var att de skulle bo tillsammans på Ramundergården men Maj-Britt avled innan dess.

grannar i boendet.

– Vi är tre gubbar som sitter och gaggar och pratar om hur det var förr i tiden.

Sven Gustafsson lovordar personalen:

– Jag har aldrig hört ett hårt ord! Här är dessutom väldigt familjärt och omvårdnaden är mycket god.

Däremot gillar han inte att bli kallad för ”brukare”.

– Nej, för mig har det en dålig klang. Vi är pensionärer, personer och människor.

Det finns 32 platser på Ramundergården, varav 16 är för demensvård. Fyra lägenheter finns för samboende par. Tivedsgården i Finnerödja erbjuder tolv platser och Edegården i Hasselfors nio.

– De som flyttar in i särskilt vårdboende, som förkortas Säbo, har oftast en omfattande funktionsnedsättning, säger Malin Nordin, enhetschef. Ofta bidrar känslan av ensamhet och otrygghet ytterligare till behovet av särskilt boende.

Ramundergården erbjuder plats till människor med minnessvikt och till dem som är i behov av fysisk hjälp och omvårdnad. Ofta är det fråga om äldre multisjuka, med flera diagnoser. Just nu finns det inte tillräckligt med platser i kommunen. I slutet av oktober stod sju personer i kö, tre hade fått positivt besked och fyra utreddes.

Ofta väntar de äldre in i det sista att söka plats. Man kanske har hemtjänst och vill vara

Sven Gustafsson uppskattar tillvaron på Ra-

klar hemma så långt det går och man söker när behovet av en vård- och omsorgsplats redan är ett faktum. Då blir väntetiden på en plats svår. Dels kan det ta det tre månader att utreda behovet, dels är det kö. Då krävs mer hemtjänstinsatser.

– De flesta äldre vill till Ramundergården och många tackar nej till Tivedsgården och Edegården. Det beror på att barn och anhöriga finns på närmare håll i Laxå. Hit är det dessutom bra förbindelser.

På Ramundergården är det alltid fullbelagt. När en plats blir ledig flyttar nästa boende in inom två veckor. Platsbristen innebär att många i väntan på ett boende blir kvar i kommunens korttidsboende, vilket i sin tur gör att platserna där också alltid är fullbelagda.

– Platsbristen på Ramundergården är en flaskhals inom

Lås och larm ger trygghet

ramundergården.

Larmet på handleden är tryggheten för många äldre och ensamma. Skulle något hända, till exempel ett fall som man inte klarar av att ta sig upp från sja^{lv}, trycker man på den röda knappen på armbandet och får inom kort hjälp av hemtjänsten.

Man behöver dock inte vara så ostadig på benen eller känna sig speciellt svag och i behov av hjälp för att få ett trygghetslarm. Det räcker med att man fyllt 75 år.

– I Laxå kommun kan alla äldre få ett trygghetslarm utan behovsprövning, säger Rut Steinwandt, som ansvarar för kommunens larm och läs. Det är bara att kontakta mig.

Rut Steinwandt är undersköterska och har arbetat i tio år med hemtjänstlås och trygghetslarm.

– Vi har 230 trygghetslarm runt om i kommunen och 153 nyckelfria hemtjänstlås.

Kommunens larm- och läs-system ingår i det datoriserade system med förkortningen TES (trygghet, enkelhet, säkerhet) som hemtjänstens personal jobbar med och där de får trygghetslarm via sina telefoner och även kan låsa upp med hjälp av dem. I telefonen ges även besked i vilken ordning personalen ska gå till brukarna och vad de ska göra vid varje besök.

Alla personer som har trygghetslarm och besök av hemtjänst finns inlagda i systemet och Rut Steinwandt börjar sin arbetsdag med att gå ige

Rut Steinwandt, med ansvar för läs och larm i hemtjänsten, visar olika typer av larm som erbjuds brukarna i Laxå kommun.

Alla kommuninvånare över 75 år erbjuds ett larm som ansluts endera till vanliga vägtelefonen eller till GSM-nätet som trådlöst.

nom nattens händelser, vilka brukare som larmat och vilka besök som larmet föranlett, hemtjänst eller sjuksköterskebesök.

– Varje månad provlarmas alla abonnenter. Det är viktigt att systemet fungerar.

Det finns olika trygghetslarm att tillgå beroende på behov. Ett larm i sängmattan eller rörelselarm kan vara befogat hos en brukare, dörrlarm hos en annan.

– Jag försöker svara emot de önskemål som finns.

Malin Nordin, enhetschef på Ramundergården i Laxå.

äldreomsorgen i Laxå kommun, säger Malin Nordin. Att åtgärda den är viktigt eftersom kommunen har en åldrande befolkning.

Sven Gustafsson hyllar Ramundergårdens personal och Malin Nordin instämmer och gläds över en låg personalomsättning. Samtidigt är den tilltagande bristen på undersköterskor ett orosmoment.

– Vi möter en undersköterskebrist. Redan nu är det mycket svårt att få tag i vikarier. Därför måste vi organisera arbetet så inom äldreomsorgen att undersköterskornas speciella kompetens utnyttjas, vilket innebär att vi måste renodla arbetsuppgifterna. Det betyder i sin tur mindre städ- och matlagingsuppgifter för undersköterskornas del, säger hon.

Olle Eriksson bjuder Alf Gustafsson på hembakade bullar.

Bullfest på kafé

Är det något världsproblem som behöver lösas? Eller är du sugen på fika och en hembakad bulle? Kom till Frivilligcentralen på Postgatan 18 i Laxå! Där är det öppet varje vardagsförmiddag i kommunens regi, på torsdagar är det PRO som står för bakverket.

Här är det trivsamt prat om aktuella ämnen och vill man kan man anmäla sig till olika aktiviteter som anordnas i Frivilligcentralens regi som sopp-lunch, taco- eller pajkvällar.

– Vi har ett tiotal gäster varje dag, säger Lilian Jämsä som håller i kaféet, som uppskattas av de äldre.

Den som är sugen på mer samvaro kan söka upp Träffpunkt 14, kvarterslokalen för daglediga på von Boijgatan 14. Träffpunkt 14 är ett samarbetsprojekt mellan kommunen och hyresgästföreningen.

Solängens dagverksamhet arbetar rehabiliterande med aktiviteter som bingo, gymnastik och sång. Promenader och utflykter arrangeras också. Solängen har öppet tre dagar i veckan och resor till och från hemmet ombesörjs av kommunen. Avgiften är 74 kr per dag och då ingår resa, förmiddagskaffe, lunch och eftermiddagskaffe.

Bästa hemtjänsten alla gillar finns här

Papiljotterna har suttit i sedan morgonduschen. Nu får Birgit Norén hjälp med att kamma ut lockarna av undersköterskan Elisabet Pierini.

Det blir saft till förmiddagsfika eftersom strömmen precis försvunnit i halva Laxå och kaffebryggaren fungerar inte. Men det går bra ändå, det kan vara gott med lite sval dryck efter den stärkande promenaden i vardagsrummet som Birgit fått hjälp med av Elisabet och hennes kollega Jessica Goding.

Det är andra gången på dagen Birgit Norén får besök av hemtjänsten. Arbetsuppgifterna på morgonpasset var mer omfattande, nu gäller det toalettbesök, fika och hjälp med tillsnygning. Birgit är mån om sitt utseende och känner sig inte klädd om hon inte är fin i håret och får på sig örhängen.

– Jag trivs, och så länge som jag har det så här bra vill jag bo hemma i min lägenhet där jag har alla mina saker omkring mig, säger Birgit Norén.

Birgit får hjälp sex gånger per dag av hemtjänsten. Vilka arbetsuppgifter som ska utföras får undersköterskorna i City/Söder Hemvård, som hemtjänstgruppen heter, besked om i telefonen, där TES-planeraren Maria Säef lagt in dagen och även den turordning i vilken brukarna ska besökas och av vem.

Undersköterskan Elisabet Pierini hjälper Birgit Norén med håret.

På torsdagarna är det handling för Birgit Noréns del, men det sköts av Samhall.

Elisabet Pierini har arbetat i hemtjänsten i Laxå kommun sedan 2011. Hon utbildade sig sent, blev klar undersköterska 2009 och jobbade som timvikarie i två år innan hon började arbeta i hemtjänsten på heltid. Tidigare var hon anställd i missbruksvården.

– Det här är ett roligt jobb, väldigt givande! Jag får så mycket tillbaka och jag tycker

det är en förmån att ha ett arbete där man får hjälpa andra människor. Många vill ju bo kvar hemma och då är hemtjänsten en förutsättning för det.

Elisabet Pierini har ett omväxlande jobb med stort eget ansvar.

– Vi lär känna våra brukare och anpassar arbetet efter person. Vi är deras förlängda arm. Ibland möter vi glada och livade pensionärer, ibland

Sonja Sjöberg från en glad pratstund med Elisabet Pierini.

Siri Nilsson gillar falukorv och stuvade makaroner.

Pratstund i soffan hos Aina Forsman.

En deckare av Måns Kallentoft är inte så dumt, tycker Ada Karlsson.

är de ledsna och oroliga. Vi känner av och stöttar och försöker svara mot deras behov.

Elisabeth Pierini tittar in hos Sonja Sjöberg som lagt sig att vila, men som uppmuntras att stiga upp och klä på sig.

– Vad ska du ha till lunch? frågar Elisabet och tittar in i kylskåpet. De båda kommer överens om att Sonja själv kan ordna sin mat.

De språkas vid en stund i köket och sedan säger Elisabet hej då.

– Det är inte så lätt att släppa in folk i sitt hem. Därför måste vi i hemtjänsten ha ett speciellt förhållningssätt och

fråga efter vad brukarna vill ha. Alla är vi olika och det gäller att vara lyhörd för hur brukaren vill ha det.

Siri Nilsson får besök fyra gånger per dag. Nu ska Elisabet hjälpa Siri med lunchen. Hon levererar också en matkasse som hon hämtat från Samhalls utkörare och plockar in i kylskåpet. Siri har fler maträtter att välja bland, men det blir falukorv, stuvade makaroner och ärter.

Klockan 14 kommer hemtjänsten tillbaka för att hjälpa till med kaffekokning.

– Jag har slutat att baka, säger Siri Nilsson, som arbe-

tat med ekonomi på kommunalkontoret i Laxå och som tycker att hemtjänstens folk är duktiga och väldigt snälla.

Hos Aina Forsman blir det hjälp med lunchen eftersom Aina numera ser och hör lite dåligt. Hon väntar på kökssoffan och ber Elisabet ordna med lite sås till köttfärslimpan och räknar upp ingredienserna.

Aina Forsman tycker att Elisabet är klämmig.

– Hela hemtjänsten är klämmig! De gör vad de kan för mig och jag får besök tre gånger per dag, och har städning var tredje vecka. Men

snart kan jag nog inte bo kvar här hemma längre.

Ada Karlsson sitter och läser, utan glasögon, en finstilt pocketdeckare av Måns Kallentoft när Elisabet tittar in. Det går bra, Ada måste ha syn som en örn. Hon får besök fem gånger per dag och just den här dagen har hon själv ordnat med lunchen och sitter nu och läser. Det blir lite samtalsutbyte och Elisabet får veta att sonen snart ska komma på besök.

Så är Elisabet Pierini klar med sin förmiddagsrunda och återvänder till City/Södergruppens högkvarter i Björkhamnen för att själv äta lunch.

Flexibla City/Söder

City/Söder Hemvård har 14 anställda undersköterskor på heltid plus vikarier. Undersköterskorna arbetar med hemtjänst och hemsjukvård på delegation från sjuksköterska.

Personalomsättningen är mycket låg. Sedan 2006 har gruppen arbetat med planeringsverktyget TES, trygghet, enkelhet, säkerhet. TES-planerare på City söder är Maria Sääf. Det är hon som lägger upp rutternas till brukarna, i vilken ordning de ska besökas,

vad som ska göras och när. Arbetsuppgifterna för hemtjänstgruppen varierar mycket.

– Vi är på plats hos brukaren 2–3 dagar efter gynnande beslut, säger Maria Ahlström, enhetschef. Vi är flexibla, och vet egentligen aldrig vad som väntar oss under en arbetsdag.

För den hemtjänst som utgår från Tivedsgården, ofta med långa restider, krävs att även den anpassas till årstid.

– Hemtjänsten kommer alltid fram!

Främre raden: Daniel Svensson och Gulli Stafström. Mellanraden: Jessika Goding, Anette Hammar, Lena Goding och Christina Walfridsson. Bakre raden: Maria Sääf, Minna Linefjord, Anna Eriksson, Carina Riisom, elev Ashvin Selvaratnam, Maria Ahlström. Anna-Lena Holler och Elisabeth Pierini.

Bra kvalitet kräver mer

Börje Fredriksson har just avslutat frukosten. Han är på korttidsboendet Gläntan i Laxå sedan en vecka tillbaka och tränar nu för fullt för att kunna komma tillbaka till sitt hus i Laxå.

– Jag har dansat i golvet två gånger nu och brutit mig båda gångerna så nu får det räcka, säger Börje, som hoppas på att han snart ska vara så stark att han klarar av att komma hem till villan.

Det är på korttidsboendet Gläntan, i anslutning till vårdcentralen i Laxå, de äldre hamnar som råkat ut för sjukdom eller benbrott och är klara med sin sjukhusbehandling. Korttidsboendet erbjuder rehabilitering och är en vårdform mellan vård på sjukhus och det egna boendet eller vårdboendet.

Enheten erbjuder även växelvård. Hit kommer äldre som tas om hand i hemmet av anhöriga och där de närstående behöver avlastning under en tid.

– Behoven kan se olika ut, säger Anne Makkonen, chef för korttidsboendet, hemsjukvård och demensboendet Solhöjden. Ibland behöver någon bo här tillfälligt medan egna bostaden handikappanpassas, ibland kan det bli fråga om vård i livets slutskede.

Gläntan har plats för nio personer, vilket är för lite. Även tomma platser på Tivedsgården utnyttjas idag för korttidsboende.

– Det dubbla skulle behövas, säger Anne Makkonen, som gläder sig över att Ramunder-

Grethe Persson bor på Solhöjden och trivs med personalen och sitt trevliga boende.

Nils Andersson gångtränar på Gläntan tillsammans med Maritha Hagström.

Undersköterskorna Elin Andersson, Maritha Hagström och Mimmi Johansson arbetar på Gläntans korttidsboende.

Ramona Bichis, Åsa Westlind och Jennie Engström arbetar på Gläntans korttidsboende. Ramona Bichis, Åsa Westlind och Jennie Engström arbetar på Gläntans korttidsboende.

gården nu ska byggas ut, vilket innebär en fördubbling av platserna för korttidsboende.

– Det betyder att vi lättare kan ta hem våra äldre från sjukhuset.

I dag är regeln att kommunen omgående ska ta emot de invånare som vårdats klart på sjukhuset. Det måste ske med fem dagars varsel, dröjer man över tiden får kommunen ersätta landstinget för varje dygn. Ny lagstiftning innebär att regeln skärps och de äldre ska i framtiden tas hem

med tre dagars förvarning.

– Att vi nu har brist på korttidsboendeplatser har ju en ekonomisk aspekt, men det allvarliga är att de äldre blir kvar här i onödan eftersom det dessutom är brist på vård- och omsorgsboendeplatser.

Ramundergårdens beslutade utbyggnad av vård- och omsorgsboende innebär att kommunen fördubblar antalet platser där, vilket gör ett bättre flöde.

– Om vi ska hålla en bra kvalitet med god omsorg av

de äldre krävs att vi anpassar kommunens vårdkedja så att vi kan ge den omvårdnad människor behöver i det skede av livet där de är.

Solhöjden är en grannavdelning till Gläntan. Där bor Grethe Persson, som inrett sin lilla lägenhet på trivsamt vis. Hon är glad över att vara på Solhöjden, en demensavdelning med nio platser, och trivs med personalen, som hon känner väl igen dag från dag eftersom personalomsättningen är mycket låg.

plats

Börje Fredriksson bor på korttidsboendet Gläntan för att rehabilitera sig.

riksson har arbetat på Solhöjden sedan

Här arbetar Ramona Bichis, Åsa Westlind och Jennie Eriksson. De har alla tre arbetat i 20 år och mer inom äldreården i Laxå kommun och ända sedan Solhöjden öppnades för sju år sedan.

– Jag är stolt över personalen, säger Anne Makkonen. Uppstår det problem samarbetar alla kring det, vilket gör att arbetet flyter smidigt och gör de gamla nöjda.

Men samtidigt säger Anne Makkonen att kommunen måste vara rädd om sin duktiga personal.

Arbetsterapeuterna Anna-Lena Holler och Daniel Svensson hjälper Stellan Hellström med den nya datorn.

Datorn en hjälp i Stellans vardag

– Jag är ingenjör i botten men när jag blev av med min tjänst vid en omorganisation utbildade jag mig till undersköterska och arbetade som det. När jag gick i pension började en fot krångla och efter ett år blev jag diagnostiserad den neurologiska sjukdomen ALS.

Det är fem år sedan nu. Stellan Hellström kan se och höra men inte längre prata. Därför berättar om sig själv via en lightwriter. Han skriver på maskinen och därefter läser en röst upp det han vill säga.

Stellan klarar sin dag tack vare de hjälpmedel han har, en höj- och sänkbar säng, elrullstol, dator, lyft, uppsyningslyft för ståträning och dessutom är bostaden anpassad utifrån hans behov och förutsättningar.

Det är arbetsterapeuterna som svarar för att de människor i kommunen, som är i behov och oavsett ålder, får

Stellan Hellström pratar med hjälp av en lightwriter.

hjälpmedel förskrivna så att de vid sjukdom och funktionsnedsättning kan bibehålla och utveckla sina förmågor att klara sin vardag.

I Stellans fall har behoven varit stora och förändrats över tid och det är Anna-Lena Holler som är hans arbetsterapeut.

– Att hjälpa Stellan är inte svårt! Han letar själv upp vad han har behov av och är inte rädd för att prova nytt.

Det senast utprovade hjälpmedlet är en speciell dator som är ögonstyrd och som man kan skriva med genom att fästa blicken på bokstav för bokstav och forma hela ord och meningar. Stellan kan sedan

med en elektronisk röst säga det han vill genom datorn. Han kan även använda den till att telefonera, komma ut på nätet, läsa böcker och spela spel.

Elrullstolen är också speciellt utprovad för Stellan för att möjliggöra självständiga förflyttningar i bostaden och ute i samhället. Den är anpassad efter hans längd och kropp och möjlig att säkert fälla ner för en tupplur i mitt på dagen.

– Jag brukar också åka till centrum i den. Det tar 25 minuter.

Det finns fyra arbetsterapeuter i kommunen som arbetar i olika distrikt.

– Vi är inriktade på aktivitet, att stötta och utveckla det patienten kan och vill för att klara vardagen, säger Daniel Svensson. Vi förskriver hjälpmedel och tränar också brukaren i att hantera det.

Stellan Hellström är jättenöjd med den hjälp han fått.

– Anna-Lena har gjort ett kanonjobb!

Behovet styr – brukaren bestämmer

Den som behöver hjälp av kommunen för att klara sin dag med hemtjänst, särskilt boende, korttidsboende, trygghetslarm eller mat ska vända sig till en biståndshandläggare.

– Vi utreder och fattar beslut enligt socialtjänstlagen och LSS, lagen om stöd och service till vissa funktionshinder, säger Salina Strömbäck, som tillsammans med Paula Kihlberg har hand om biståndsbedömningarna i Laxå kommun.

Det kan vara den hjälp-sökande som kontaktar biståndshandläggaren eller en anhörig.

– Anledningarna att man

söker hjälp är flera. Man kan ha svårt för att klara sig själv på ett eller annat sätt eller bara känna sig ensam och orolig. Vi kommer då på ett hembesök för att höra oss för om behovet och informera om vilka insatser som kan vara lämpliga.

De flesta äldre vill bo kvar i hemmet så länge det är möjligt. Då sätts hemtjänst in som kan stötta den enskilde med personlig hygien, hjälp med mat, hushållssysslor, städning

Salina Strömbäck är biståndshandläggare i Laxå kommun.

och tvätt, trygghetslarm och viss sjukvård på delegation.

Hjälpbehovet kan ändra sig snabbt och ofta sätts olika stödinsatser in efterhand.

– Dagen kanske kommer när inte hemtjänsten räcker till, då kan vi bevilja särskilt boende. Kruxet är att det är ont om platser och man kan få vänta med utökade besök av hemtjänsten eller, om man vårdats på sjukhus, bli kvar på ett korttidsboende.

Salina Strömbäck välkomnar därför den beslutade utbyggnaden av Ramundergården.

Biståndshandläggaren kan ibland få ta emot kritiska synpunkter från anhöriga som upplever att deras nära inte

får den hjälp de egentligen är i behov av.

– Det händer då och då när det gäller äldre med minnessvikt. Vi utreder behovet och beviljar åtgärder, men vill inte den enskilde ha hjälpen så måste vi gå på det. Men vi försöker då göra det bästa av situationen med täta tillsynsbesök.

Får man avslag på sin ansökan om hjälp kan man överklaga.

Mer information finns i broschyren Vuxenomsorg i Laxå kommun. Den finns att hämta på kommunkontoret, Postgatan 2–4 i Laxå. Den går också att ladda ner från kommunens hemsida www.laxa.se

Klart för fem nya radhus

Nu är det klart för byggnation av fem radhus i korsningen Skolgatan-Kjellbergsgatan i centrala Laxå. Det kommunala bolaget Laxåhem har lagt ut ett förfrågningsunderlag på TendSign/Opic och planerad byggtid är cirka 12 månader.

– Förfrågningsunderlaget byggs på fyra trerumslägenheter och en fyrrumslägenhet, säger Mattias Looström, Laxåhem.

Det var under sommaren som det kommunala bostadsbolaget infortrade intresseanmälningar inför nybyggnation av ett antal lägenheter i

Fem radhus byggs i centrala Laxå.

centrala Laxå. Stort intresse visade villaägare som önskade sälja sitt egna hem för att flytta in i hyreslägenhet.

Hyreslägenheterna byggs i enplansparhus och hyran blir från 9 100 kr/månad upp till

13 300 kr/månad, beroende på lägenhetens storlek.

– Vi har inte fastställt hyran än, den är avhängig kostnaderna för nybyggnationen, säger Mattias Looström.

Handlingar till bygget är framtagna i samarbete med

Bofeldt Arkitektur & Design AB som ritat husen. Redan vid årsskiftet är lägenheterna i före detta förskolan Linnean vid von Boijgatan 12 klara för inflyttning. Där blir det totalt sju lägenheter som byggs i två etapper

Maritha Hörsing, Laxå Vattens nya VA-chef, vid sista reningssteget på Laxå avloppsverk. Foto: Mari Selin

Expert på avlopp ny VA-chef i Laxå

Hur ska vi få bort läkemedel ifrån avloppsvattnet? Vad kan man göra för att förhindra utsläpp av organiska kemikalier? Det är frågor som Maritha Hörsing, ny VA-chef för Laxå Vatten AB sedan mitten av augusti, tittat närmare på.

– Jag var en av flera forskare i MistraPharma-projektet mellan 2008 och 2012. Projektet arbetade med att utvärdera olika tekniker som kan användas som ”end of pipe”-lösningar, ett ytterligare reningssteg som sätts in sist för att minska utsläpp i naturen innan det reade avloppsvattnet släpps ut. Vi studerade olika teknikers effektivitet att reducera läkemedel. De läkemedel vi åter utsöndras i vissa fall oförändrade ur kroppen och eftersom de är potenta i liten mängd kan de påverka andra djur som får i sig dem.

Som VA-chef i Laxå kan Maritha Hörsing nu praktisera sina forskningsrön.

– För organiska ämnen och även metaller kan vi minska mängden in till reningsverket genom uppströmsåtgärder. Uppströmsåtgärder kan bland annat betyda att man byter ut kemikalier som har oönskade effekter i miljön mot mindre skadliga. När det gäller skönhetsprodukter som duschtvål och vanliga hushållskemikalier kan alla bidra genom att välja miljömärkta produkter.

Ett annat kontroversiellt ämne Maritha Hörsing forskat om är avloppsslam som gödsel. Precis som stallgödsel innehåller avloppsslam näringsämnen som kväve och fosfor som bör återföras till jorden.

– Fosfor är en ändlig resurs som håller på att ta slut i ren form, därför blir avloppsslam viktigare som en källa till fosfor. Vi vet att en del av de kemikalier vi spolar ner i avloppet hamnar i slammet. Jag har studerat en bråkdel av de vanliga miljögifterna i jord och grödor som odlats på mark som slamgödsel.

Mikael Ahlinder, Laxå Vatten, visar skräp som fastnat. Skräp som borde kastats i papperskorgen. Foto: Per Molin

I väntan på riksdagsbeslut om en ny slamförordning, vilken bland annat innebär skärpning av hur avloppsslammet ska behandlas och vilka gränsvärden som ska sättas för olika miljögifter, fortsätter arbetet med att förbättra slammet på Laxå vatten.

– I dagsläget klarar vårt slam de krav som föreslås gälla metaller 2030, vilket är väldigt bra. När det gäller organiska kemikalier så har vi lite arbete framför oss.

För att förbättra vatten- och slamkvaliteten och även arbetsmiljön pågår just nu en ombyggnation på Laxå avloppsreningsverk. Ett första steg var att bygga in inloppspumparna som sitter som nummer ett i reningsprocessen.

– För att göra detta var vi tvungna att pumpa förbi det inkommande avloppsvattnet ett steg, ett arbete som pågick

i fyra dygn. Under dessa fyra dygn fick vi stopp i de mobila pumparna flera gånger per dygn på grund av att det med avloppsvattnet kommit in bindor, tvättlappar, tops, trassel med mera. Skräp sätter stopp i ledningar och pumpar på vägen till reningsverket. De olika stegen i alla reningsverk är utformade så att de ska ta hand om kiss, bajs och toapapper, inget annat.

En del av de arbeten Maritha Hörsing har gjort finns presenterade i rapportform som man hittar på branschorganisationen Svenskt Vattens hemsida www.svensktvatten.se

Mari Selin

Fotnot: Laxå Värms kontor och administration flyttar till Laxå Vattens lokaler vid avloppsverket. Vissa delar av personalutrymmena vid pannan är kvar som tidigare. För övrigt fungerar det på samma sätt för dig som kund. Tidigare VA-chefen Kenneth Lantz är kvar som vd för Laxå Värme och Laxå Vatten.

Gallerian i Laxå växer och den 2 350 kvadratmeter stora ytan fylls efterhand. Här finns redan turistbyrå, Arbetsförmedlingen, Swedbank, Socialdemokraternas lokal och Laxå kommuns lokalvård och miljöteam. Nu utökar Hamnbutiken sin del med en heminredning även en frisersalong. Lilla boden för barn och garn och Star biljard och kafé är nykomlingar sedan oktober.

Barn och garn

Therese Andersson grep tillfället i flykten när lokalen blev ledig i Laxå Gallerian.

– Jag har jobbat i inredningsbutiken Hemtex men har länge haft planer på att starta en egen butik för garn och barnkläder.

I oktober öppnade hon butiken tillsammans med Håkan Öbro, vars stora intresse är stickning och virkning. I sortimentet finns kläder, leksaker och möbler för barn och en hel vägg full med färggranna garner.

– Vi har också startat stickkvällar varannan vecka.

Therese Andersson startade Lilla boden för barn och garn tillsammans med Håkan Öbro.

Mustafa Aldiab, i utvidgade Hamnbutiken.

Hamnbutiken växer

Hamnbutiken har växt i Gallerians lokaler. Waffi Almehesen från Gullspång öppnade sin butik den 1 mars i år.

Nu är den utökad med en heminredningsdel och frisersalong.

Aboud och Loisa Ibrahim satsar på biljardsalong i Laxå Galleria.

Biljardeldorado

Laxå är på väg att bli ett eldorado för biljardspelare. Till det medverkar Aboud "Abbe" Ibrahim som tillsammans med frun Loisa etablerat en biljardsalong i Laxå Galleria.

– Jag märkte att det hände mycket positiva saker här i Laxå, dessutom hade jag kontakt med Robert och Lennart Haag i Tiveden, tillverkare av biljardköer och stora biljardentusiaster. Därför ville jag förverkliga en dröm jag haft länge och satsa på biljard och nå ut med det i Sverige. Laxå ligger ju centralt till, säger Aboud Ibrahim.

Det är en månad sedan som Stars biljard och kafé slog upp

portarna. Nu står nio biljardbord och en tävlingsarena för alla klasser klara för spel i den stora hallen. Bord för snooker och shuffle finns också.

– Biljard är en sport för hjärnan och själen. Spelet kräver en oerhörd koncentration, säger Aboud Ibrahim som själv är en skicklig biljardspelare som ligger i klassen under eliten.

Lennart Haag har hjälpt till att klä borden. Han tränar även 65+-spelare en dag i veckan. Tommy Haag är aktivitetsansvarig.

Hallen har öppet alla dagar mellan 12 och 22 och här finns även ett kafé.

Laxå är raketerna i företagsrankingen

I Laxå kommun bestämde man sig:

– Vi ska vara bland de hundra bästa i Svenskt näringslivs företagsranking 2018!

Året var 2012. Fem år senare, 2016, får Laxå kommun tjäna som gott exempel för andra. Från plats 260 år 2011 till 71 och det två år innan målgången!

– Tillväxtverket ringde och frågade om jag ville berätta hur vi gjort, säger Mats Fransson, utvecklingschef. De hade startat ett projekt för tio kommuner som haft jobbigt och som skulle träffas i Vimmerby. Dit hade jag inte tid att åka, så vi spelade in en videosnutt i stället där jag berättade vår framgångssaga.

Det var 2012 som Laxå kommun på allvar började att be-

” Ett verktyg här är benchmarking, att jämföra sig med andra kommuner som är framgångsrika.

söka företagen för att knyta kontakter och informera sig om företagandets villkor i kommunen. Företagsbesök gjordes även tidigare men nu sker det mer strukturerat med god kontinuitet.

– Då organiserades också ett samarbete mellan företag och kommun i Utvecklingsgruppen där de flesta ledamöterna nu utgörs av företagare och där kommunens presidium, kommunchefen och jag som utvecklingschef ingår.

En handlingsplan togs fram som sedan dess följs till punkt och pricka. Här är de bärande inslagen bra relationer och konstruktiv dialog med entreprenörerna i kommunen.

– Vi lyfter aktuella frågor, som förra året kommunens regelstyrda upphandling. Här kunde vi enas kring olika lösningar utan att för den skull frångå de bestämmelser vi har att rätta oss efter. Vi tvekar inte att ta upp känsliga ämnen och vi har högt i tak på de möten och seminarier vi anordnar.

Varje månad arrangerar kommunen tillsammans med Laxå Rotaryklubb öppna företagarluncher.

Mats Fransson är utvecklingschef i Laxå kommun.

Den exempellösa klättringen i företagsrankingen ser Mats Fransson som ett kvitto på att det lönar sig att jobba målmedvetet.

– När företagarna trivs ökar viljan att investera, utveckla sitt företag och anställa personal. Det blir en positiv spiral som kommer hela samhället till nytta.

Trots den fina placeringen går det inte att slå sig till ro. Det gäller att befästa placeringen så att kommunen inte backar utan snarare går framåt ytterligare.

– Ett verktyg här är benchmarking, att jämföra sig med andra kommuner som är framgångsrika i arbetet med

företagsklimatet. Senast var vi i Grästorp och vi planerar att besöka andra kommuner i vår närhet för att jämföra, lära och få nya idéer.

Nya företag i kommunen

- Bergmans skog och fastigheter
- Tivedens Motor
- Kilsberger Holding
- Josefin Yoga
- MSB Bygg
- Cut Frisör
- Swedtrade Maskinuthyrning
- iPrevet Holding
- MJs Snickeri och Allservice
- Lilla boden för barn och garn
- Netto
- Finnerödja Lanthandel

Bättre rastliv med ny skolgård

Den nya skolgården på Centralskolan har redan påverkat eleverna till hälsosammare raster. Basketplan, bollplank, klätterställning, en gräsklädd kulle, kingplaner och fotbollsplan lockar till aktiviteter på rasterna istället för ett stillasittande inneliv.

– Den nya skolgården är rolig, säger Alice Larsson, 6A dessutom har vi en uteplats under tak där vi kan vara när det regnar.

Ungdomar i klasserna 6A och 6B presenterar sin skolgård. De har själva genom elevrådet under flera terminer fått vara med och påverka

Klätterplanket är en utmaning som barnen gärna antar: Fr vänster: Olle Larsson, Lukas Danielsson, Emelie Beijfalk, Alice Selvin.

skolgårdens nya utformning.

– På kingplanerna kan man tävla med bollspel, och på den stora grusplanen spelar vi boll, säger Lukas Danielsson, 6A.

Den kan även spolas på vintern så att vi kan åka skridskor och spela hockey och bandy.

Centralskolan färdigställdes på 1950-talet och har byggts ut

och om under årens lopp.

– Men det är först i år som kommunen tagit ett större grepp för att få till en mer trivsamt och attraktiv skolgård för lek, spel och mötesplatser,

Therese mål: Unga ska satsa

Hon ska få unga att slutföra sina studier och komma i arbete. Med motiverande samtal och vägledning ska Therese Hellström, Laxå kommuns arbetsmarknadskonsulent, hjälpa unga att hitta vägar till studier eller arbete och på sikt egen försörjning.

– Kommunen har ett aktivi-

tetsansvar för ungdomar mellan 16 och 20 år som inte har påbörjat, hoppat av gymnasiet i förtid eller har tankar på att göra det. Det gäller att få dem tillbaka till studier och det är arbetsmarknadskonsulenten som arbetar med målgruppen tillsammans med framför allt Sydärkes utbildningsförbund, Alléskolan och Arbetsförmedlingen.

Therese Hellström, arbetsmarknads-konsulent.

Therese Hellström kartlägger nu hur många unga det rör sig om i kommunen. Hon

arbetar även med åldersgruppen 20–25 år för att motivera dessa unga vuxna till ett utbildningskontrakt som innebär att man läser in sina gymnasiebetyg på minst 50 procent. Utöver sina studier kan man även praktisera eller jobba. Utbildningskontraktet är en överenskommelse mellan ungdomen, Arbetsförmedlingen och kommunen.

Larsson, Måns Häyrinen Persson, Melinda Nordin, Isak Jinnestrand och Ludvig

säger Mattias Looström, vd för Laxå kommunfastigheter.

Skolgården har byggts om i två etapper och investeringen omfattar cirka två miljoner kronor.

– Vi har redan märkt av att barnen är mera aktiva ute, säger läraren Helena Forssander. Det är mera lek och mindre konflikter på skolgården.

på studierna

– Även traineejobb kan erbjudas inom välfärdssektorn (vård, omsorg och skola) och andra bristyrken och innebär att man arbetar upp till halvtid hos en arbetsgivare samtidigt som man studerar minst 25 procent på gymnasial nivå och utbildar sig inom yrket. Bakgrunden är den överenskomelse som alla kommuner i Sverige träffade förra året med

arbetsförmedlingen rörande ungdomsarbetslösheten, säger Therese Hellström.

Arbetet görs på uppdrag av DUA, delegationen för unga till arbete.

Therese Hellströms tjänst ingår i kommunens integrations- och arbetsmarknadsenhet och arbetet är ett projekt till december 2017.

Hon spanar efter skolans röda tråd

Ann-Sofi Persson är läraren som har fått en drömtjänst i Laxå kommun. Sedan augusti arbetar hon som utvecklingsstrateg i förskola och skola.

– Att få ägna sig åt skolutveckling och medverka till att våra barn och ungdomar lyckas med sin kunskapsinhämtning och får en bra start i livet är så stimulerande det kan bli och något av en dröm för mig!

Tjänsten som utvecklingsstrateg är en del i den skolsatsning som Laxå kommun beslutat om och nu genomför. 3,6 miljoner kronor har anslagits läsåren 2016–2017 och 2017–2018 för att höja elevernas resultat och måluppfyllelse.

Ann-Sofi Perssons uppdrag är att kartlägga barnens möjligheter till lärande från förskolan till avgångsklassen i nian.

– Jag jobbar med att stärka det systematiska kvalitetsarbetet där fyra frågor söker svar: Var är vi? Vart ska vi? Hur gör vi? Hur blev det?

Det är viktigt att få med hela

bilden, allt hänger ihop och miljön i förskolan påverkar hur eleverna klarar sig fortsatt på grundskolan så att de uppnår behörighet att söka till gymnasiet.

– Det gäller att hitta och följa den röda tråden som leder fram till målet med ett meritvärde 2018 på lägst 216 poäng och att alla elever i Laxå kommun är behöriga att söka till gymnasiet.

Meritvärdet 2015 var 163,7 poäng medan genomsnittet för landet då var 216.

Ann-Sofi Perssons första månader som skolstrateg har inneburit att bekanta sig med organisationen, möta arbetslag och elevhälsoteam.

– Jag ska finnas nära rektorer och lärare i det pedagogiska utvecklingsarbetet och även med verksamhetschef och nämnd. Överblicken är ett viktigt verktyg.

” Det är så stimulerande det kan bli och något av en dröm för mig!

Ann-Sofi Persson arbetar som utvecklingsstrateg i Laxå kommun sedan augusti.

FRÅGAN

Vad tycker du om nya Laxå torg?

Johan Johansson, Laxå:

– Det är roligt att det händer något, att Laxå växer med nya butiker och förändringar till det bättre! Jag har två barn och gillar lekparken på torget.

Anna Alvarsson, Hasselfors, butikschef på Systembolaget i Laxå:

– Jag hör mycket positivt kring torget från kunderna och tycker att det är jättekul att det händer något här med nya butiker. Det känns som att hela centrum lever upp!

Margareta Carlsson, Tiveden, Apoteket:

– Kommunen har gjort så fint med bord, stolar och parasoller på sommaren! Det är snyggt med flaggorna och de planteringar som förskönar infarten mot torget. Jag tycker kommunen sköter det bra också.

Ronny Johansson, Laxå:

– Här har skett en helt fantastisk ansiktslyftning vad gäller infarten mot torget! Lekplatsen kompletterar på ett bra sätt torgbilden och jag har hört många positiva synpunkter från Laxåbor.

Siv Toftling, Laxå:

– Det har hänt mycket fint i Laxå, infarten och torget och nya utsmyckningar. Trevligt med nya butiker i centrum och kring rondellen!

Steffanie Knospe och hennes medarbetare Petra Kirbis-Kraft har förvandlat Sockenstugan i Ramundeboda till populärt lunchställe.

Sockenstugan nya innestället

I gul tröja och blått förkläde serverar Steffanie Knospe och hennes medarbetare Petra Kirbis-Kraft lunchen i Sockenstugan i Ramundeboda.

Det är fem år sedan nu som Steffanie Knospe tog över ruljangsen efter allfarvägen E 20 vid Borasjön, på samma plats där antonitermunkarna drev härbärge redan under 1400-talet.

Med entusiasm och idériedom har hon arbetat upp kaféet så att där numera inte bara serveras kaffe, konditorivaror och smörgåsar utan även erbjuds lunch alla dagar under hela året! Nu planerar dessutom Steffanie Knospe att upprepa förra årets julbordssuccé, den här gången förhoppningsvis med den lilla nubben till.

– Jag har gått utbildning och väntar i dagarna på ett tillstånd att få servera alkohol.

I Ramundeboda har vägfarande kunnat få sig mat till livs sedan antonitermunkarna drev härbärge här under medeltiden.

Jag hoppas att få det tills det är dags för julbordet vid sex tillfällen före jul, med början den 2 december.

Steffanie Knospe, som arbetat i restaurangbranschen som servitris, bland annat på Peter Flacks Nya Parkteatern i Örebro, tog över kaféet 2012, sedan före-

gående arrendator gått i konkurs. Redan då hade hon idén att starta lunchservering.

– Att bara driva kafé ger inte tillräcklig lönsamhet, dagens lunch är en nödvändighet. Jag har alltid älskat att laga mat och nu får jag göra det jag vill, laga svensk husmanskost och jag lagar allt från grunden.

Allt fler har hittat till Sockenstugan. Sommartid stannar 100-tals gäster till dagligen. För att klara detta krävs tio personer i kök och servering. Vintertid räcker det med två.

Petra Kirbis-Kraft är liksom Steffanie Knospe från Tyskland. Hon har ett hus här.

– Jag älskar Sverige och vill stanna här. Därför gick jag helt enkelt in till Steffanie en dag och frågade om det fanns jobb för mig här, jag fick anställning direkt.

Sockenstugan håller öppet 9–16 under vintern, 9–19 på sommaren.